

Samenvatting

Het college stelt aan de raad voor om middels het aanspreken van de stelpost onvoorzien 2025 eenmalig € 100.000 extra beschikbaar te stellen aan Opera Zuid. Opera Zuid is cultureel maatschappelijk van grote waarde voor de regio Zuid-Nederland. Het in Maastricht gevestigde operagezelschap heeft echter een zorgwekkend financieel tekort vanwege het niet verkrijgen van de gevraagde benodigde rijkssubsidie in de cultuurplanperiode 2025-2028. De uitvoering van twee grote operaproducties per jaar (zijnde de kerntaak van Opera Zuid) staat hiermee onder druk. Deze preciaire situatie vertaalt zich op korte termijn in een acuut probleem rond de geplande najaarsproductie van 2025. Om deze door te kunnen laten gaan heeft het operagezelschap € 1 miljoen nodig. In de regio Zuid-Nederland slaan overheden en het bedrijfsleven de handen ineen om voor 2025 het begrotingstekort gezamenlijk te dekken en wordt samen met Opera Zuid een verzoek gedaan aan private fondsen en de cultuursector voor financiële steun.

1. Beslispunten

1. Middels raadsvoorstel de raad te verzoeken om eenmalig € 100.000 beschikbaar te stellen aan Stichting Opera Zuid met als dekking de stelpost onvoorzien 2025.

Besluit Burgemeester en wethouders d.d. 25 februari 2025:

Conform.

2. Aanleiding

Het rijk maakt in 2025-2028 geen extra geld vrij voor Opera Zuid

Opera Zuid luidt al geruime tijd de noodklok. Het operagezelschap dreigt te verdwijnen door een ernstig tekort aan subsidie vanuit het rijk. Het door Opera Zuid gevraagde subsidiebedrag van € 3,5 miljoen per jaar is niet gehonoreerd, in plaats daarvan is er in de periode 2025-2028 slechts een bedrag van € 1,88 miljoen per jaar toegekend. Moties gericht op het bieden van incidentele of structurele aanvullende financiering voor Opera Zuid zijn, ondanks het advies van de Raad voor Cultuur en een intensief lobbytraject mede vanuit de gemeente Maastricht, door de Tweede Kamer verworpen. De landelijke politiek heeft aangegeven pas in het kader van de volgende cultuurplanperiode (2029-2032) het verbeteren van de regionale spreiding van rijkssubsidie in overweging te nemen.

Kerntaak professionele podiumkunsten stevig onder druk

Doordat Opera Zuid in de periode 2025-2028 minder rijksmiddelen ontvangt dan aangevraagd, komt de uitvoering van de kerntaak van het operagezelschap stevig onder druk te staan. Deze verplicht Opera Zuid om jaarlijks twee hoogwaardige grote operaproducties uit te voeren. Het symfonieorkest Philzuid heeft de taak deze producties muzikaal te begeleiden. Het wegvallen van een operaproductie (per jaar) heeft zodoende ook consequenties voor het volbrengen van de kerntaak van Philzuid. Daarnaast zullen samenwerkingsverbanden – onder andere op gebied van talentontwikkeling en cultuureducatie – die van belang zijn voor het voortbestaan van de professionele podiumkunsten in Zuid-Nederland, en Limburg in het bijzonder, ernstig in gevaar komen.

Dringend nood aan overbruggingssteun

Het financieel tekort van Opera Zuid in de periode 2025-2028 is zorgwekkend en vertaalt zich op korte termijn in een acuut probleem rond de geplande najaarsproductie van 2025. Het betreft een unieke coproductie-samenwerking met Toneelgroep Maastricht, Philzuid, Theater aan het Vrijthof en Parkstad Limburg Theaters. Het wegvallen van deze productie heeft voor de betrokken regionale partners verstrekende negatieve gevolgen. Voor het door kunnen laten gaan van deze najaarsproductie heeft Opera Zuid € 1 miljoen nodig en doet het gezelschap een beroep op private fondsen, het bedrijfsleven, de cultuursector en overheden.

3. Beoogd effect

Korte termijn: cofinanciering ten behoeve van realisatie najaarsproductie van 2025

Door het beschikbaar stellen van extra financiële middelen draagt de gemeente Maastricht bij aan het dekken van het begrotingstekort van Opera Zuid en aan het mogelijk maken van de najaarsproductie

van 2025. Het eenmalig bieden van extra financiële ondersteuning dient ter overbrugging en is geen structurele oplossing.

Middellange termijn: signaal dat structurele verhoging rijkssubsidie noodzakelijk is

Met het oog op de toekomst is een verbeterde structurele financiering van Opera Zuid door het rijk essentieel. Met betrekking tot de cultuurplanperiode vanaf 2029 heeft de Raad voor Cultuur geadviseerd tot een bestelwijziging waarbij een betere verdeling van cultuurgelden voor en in de regio een belangrijk uitgangspunt is. De professionele culturele instellingen in Maastricht staan bijgevolg voor de uitdaging om de periode 2025-2028 te overbruggen. Gezien de uiterst precaire situatie en de acute problemen die zich voordoen bij Opera Zuid is het noodzakelijk dat er in 2025 eenmalig extra ondersteuning wordt geboden. Deze financiële overbrugging, voorzien door fondsen, overheden en het bedrijfsleven, stelt het operagezelschap in staat om dit jaar aan haar kerntaak te voldoen. Ook biedt het Opera Zuid de mogelijkheid om te verkennen in hoeverre de oorspronkelijke artistieke plannen voor de jaren 2026, 2027 en 2028 haalbaar zijn. Waarschijnlijk zal het beoogde meerjarenprogramma van Opera Zuid moeten worden afgeschaald (tot één grote operaproductie per jaar). Vanaf 2029 is een structurele verhoging van rijkssubsidie noodzakelijk. Het door publieke en private partijen eenmalig beschikbaar stellen van overbruggingssteun is een belangrijk signaal richting het rijk over het sociaal-maatschappelijk en cultureel belang van Opera Zuid voor de regio Zuid-Nederland.

4. Argumenten

1.1 Het voorstel past in het ingezette beleid

In de gemeentelijke cultuurvisie 'Cultuur maakt Maastricht, Maastricht maakt cultuur' (2019) wordt Maastricht geprofileerd als stad van de podiumkunsten: we onderscheiden ons in de (eu)regio als dé maakstad voor podiumkunsten en bieden op dat vlak een compleet ecosysteem. De ambitie is dit lokale ecosysteem van professionele (podium)kunsten te versterken. Dat geldt in het bijzonder voor de in Maastricht gehuisveste professionele culturele instellingen die deel uitmaken van de landelijke culturele basisinfrastructuur (BIS) - waaronder Opera Zuid. Dit is ook in lijn met de in het coalitieakkoord 'Maastricht, stad van verbondenheid' (2022-2026) opgenomen ambitie van de stad om de belangrijke positie binnen het Nederlandse culturele landschap te behouden en te versterken.

1.2 De gemeente heeft Opera Zuid hoog in het vandaal staan

Opera Zuid is cultureel maatschappelijk relevant en van grote waarde. Artistiek gezien gaat het Opera Zuid voor de wind, met diverse nominaties en gewonnen prijzen, de meest recente voor Opera van het Jaar 2024. Het operagezelschap is als BIS-instelling verantwoordelijk voor het verzorgen van het opera-aanbod voor de gehele regio Zuid-Nederland. Opera Zuid is ook op lokaal niveau artistiek-inhoudelijk en sociaal-maatschappelijk van betekenis, mede door het community project Buurt Opera

Malpertuis (BOM). Opera Zuid zoekt hiermee actief de verbinding op met de stad, haar wijken en inwoners. Vanwege de structurele samenwerking met kunstvakopleidingen, (kleinere) cultuurgezelschappen en talenten vervult het operagezelschap vanuit het regionale culturele ecosysteem gezien verder een essentiële rol.

1.3 Overbruggingssteun met blik op de toekomst

Doordat de rijkssubsidie aan Opera Zuid in de periode 2025-2028 niet wordt verhoogd, staat de uitvoering van de kerntaak van het operagezelschap stevig onder druk. Een financiële overbrugging van € 1 miljoen stelt het operagezelschap in staat om in ieder geval in 2025 twee grote operaproducties uit te voeren. Richting het rijk onderstreept dat het belang van Opera Zuid voor de regio Zuid-Nederland en hoezeer het gezelschap wordt gedragen vanuit deze regio.

1.4 Bijdrage gemeente is noodzakelijk in het kader van cofinanciering

Dekking van het benodigde bedrag is enkel haalbaar indien meerdere partijen bijdragen. Cofinanciering is van noodzakelijk belang. Bestuurlijk hebben de gemeente Maastricht en provincie Limburg de handen ineengeslagen. Tezamen met Opera Zuid spannen zij zich in om binnen een kort tijdsbesprek € 1 miljoen op te halen zodat de najaarsproductie in 2025 doorgang kan vinden. De provincie Limburg is voornemens om € 200.000 bij te dragen. De provincie Noord-Brabant beraadt zich op dit moment over een (soortgelijke) bijdrage aan Opera Zuid. Het beschikbaar stellen van gemeentelijke middelen (€ 100.000) kan potentiële financiers -waaronder private fondsen, het bedrijfsleven en de cultuursector- aanzetten tot het bijdragen van de resterende benodigde gelden.

1.5 Het voorziene multipliereffect is tweeledig

Een gemeentelijke bijdrage van € 100.000 kan middels cofinanciering niet alleen het tienvoudige bedrag opleveren, het beschikbaar stellen van deze middelen ten behoeve van de najaarsproductie van 2025 draagt ook bij aan het waarborgen van de continuïteit van het operagezelschap alsook van de betrokken (culturele) partners. Het wegvallen van de najaarsproductie zou bijgevolg voor de betrokken regionale partners leiden tot verstrekken negatieve gevolgen.

1.6 Enkel door het aanspreken van de stelpost onvoorzien 2025 is gemeentelijke bijdrage mogelijk

Binnen de begroting van taakveld 5.3 (inzake cultuurpresentatie, -productie en -participatie) is er geen financiële ruimte om in 2025 eenmalig € 100.000 extra beschikbaar te stellen aan Opera Zuid. Vandaar dat het college aan de raad voorstelt om hiervoor de stelpost onvoorzien 2025 aan te spreken.

5. Kanttekeningen of risico's

1.1 Structurele verhoging rijkssubsidie is stip op de horizon

De financiële overbrugging van € 1 miljoen stelt het operagezelschap enkel in staat om dit jaar aan haar kerntaak te voldoen en twee grote operaproducties uit te voeren. Voor de jaren 2026, 2027 en 2028 is er tot dusver (en uitgaande van de oorspronkelijke artistieke plannen) geen dekking voor het bekostigen van een tweede grote operaproductie. Vooralsnog is en blijft de financiële uitgangspositie van Opera Zuid voor de periode 2025-2028 zodoende een punt van zorgen. Zonder structurele verhoging van de rijkssubsidie is het mogelijk dat de het operagezelschap op termijn ophoudt te bestaan. De voorziene bestelwijziging vanaf 2029 waarbij door de Raad voor Cultuur geadviseerd is om in te zetten op een betere verdeling van cultuurgelden voor en in de regio, biedt toekomstperspectief.

1.2 Er is nog geen absolute zekerheid dat het benodigde totaalbedrag wordt gedekt

Tot op heden zijn er enkel onder voorbehoud bijdragen ter beschikking gesteld en aanvragen gehonoreerd. De meeste partijen verlenen vooralsnog financiële steun op voorwaardelijke basis: uitsluitend wanneer blijkt dat het volledige benodigde totaalbedrag van € 1 miljoen gedekt kan worden, dragen zij definitief bij. Het is echter aannemelijk dat wanneer de overheden formeel de beoogde financiële steun toezeggen, de andere partijen zullen volgen.

1.3 Er is risico op precedentwerking

Bij meerdere in Maastricht gehuisveste professionele culturele instellingen is er sprake van financiële zorgen. De gemeente loopt het risico dat andere culturele (BIS-)instellingen ook een verzoek tot extra financiële ondersteuning zullen indienen. Elk geval zal apart moeten worden behandeld en de gemeente zal telkens moeten bepalen wat de reden is dat er wel of geen (extra) financiële ondersteuning wordt geboden.

Bij het doen van een beroep op het gelijkheidsbeginsel is het bovendien belangrijk dat gevallen voldoende vergelijkbaar zijn. Het gelijkheidsbeginsel blijkt juridisch gezien echter niet bij voorbaat het leveren van maatwerk in de weg te staan. Er kan namelijk -op grond van het evenredigheidsbeginsel- een objectieve en redelijke rechtvaardiging bestaan om gelijke of vergelijkbare gevallen toch verschillend te behandelen. Als een bestuursorgaan op een gepaste en bedachtzame wijze toepassing geeft aan het evenredigheidsbeginsel, hoeft het gelijkheidsbeginsel niet per definitie te worden geschonden. Het gelijkheidsbeginsel hoeft dus geen belemmering te zijn voor het bieden van maatwerk.

6. Financiële gevolgen

De incidentele extra middelen voor Opera Zuid van € 100.000 worden gedekt uit de stelpost onvoorzien 2025. Verwerking van dit besluit zal plaatsvinden bij de 1e bestuursrapportage 2025.

7. Vervolgtraject besluitvorming, uitvoering en evaluatie

Na besluitvorming van het college wordt dit onderwerp geagendeerd voor de domeinvergadering Economie en Cultuur van 18 maart 2025. Raadsvoorstel wordt voor besluitvorming geagendeerd voor de raadsvergadering van 25 maart 2025.

Indien de raad conform besluit worden de financiële middelen als subsidie op grond van de Subsidieregeling landelijke BIS professionele kunst Maastricht 2025-2028 aan Opera Zuid verleend. Hiertoe dient het college in te stemmen met het verhogen van het subsidieplafond met betrekking tot de functie operagezelschap. Het maximale subsidiebedrag voor deze functie wordt in boekjaar 2025 dan verhoogd met € 100.000. Het wijzigen (of vaststellen) van een subsidieregeling is een bevoegdheid die het college toekomt op grond van artikel 3 van de Algemene subsidieverordening 2020 Maastricht (ASV).

8. Communicatie

Het raadsbesluit wordt medegedeeld aan Opera Zuid en aan de betrokken overheden die zich tezamen inspannen om binnen een kort tijdsbesprek € 1 miljoen op te halen zodat de najaarsproductie van Opera Zuid dit jaar doorgang kan vinden.

De raad wordt via een Raadsinformatiebrief op de hoogte gehouden over de voortgang en de stand van zaken rondom de werving van financiële middelen en de toezegging van steun door lokale en landelijke private fondsen, de cultuursector en het bedrijfsleven.